№ 18 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆՎԱՐԻ 24 1908 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆՎԱՐԻ 24 № 18

ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տիֆլիսъ, редакція „Мшакъ" Базарная ул. д. Тамамшева № 16. Tiflis, Rédaction „Mschak". Տէլէֆօն № 253.

Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ (36-րդ ՏԱՐԻ)

ԱԶԱՏ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

[illegible]

Ինչպէս յայտնի է ընթերցողներին, հոկտեմբեր ամսին Թիֆլիսում տեղի ունեցաւ մի յատուկ խորհրդակցութիւն [illegible] անձեր, որոնք քննեցին խնդիրը թէ տնտեսագիտական և թէ իրաւաբանական-վարչական տեսակէտներով։

Խորհրդակցութիւնը վերջնականապէս ձևակերպեց իր որոշումները, թողնելով այնուհետև էջմիածնին ընթացք տալու այն ծրագրներին ու առաջարկներին, որ նա մշակել էր։

Մենք իր ժամանակին տուինք տեղեկութիւններ խորհրդակցութեան պարապմունքների մասին, իսկ «Մշակի» վերջին համարներում մենք զետեղեցինք խորհրդակցութեան զեկուցումը իր վերջնական ձևակերպութիւններով։

Այդպիսով մեր ընթերցողներին յայտնի է խորհրդակցութեան պարապմունքների արդիւնքը իր էական կէտերով։

Ինչպէս յիշում են ընթերցողները, խորհրդակցութեան որոշումների մէջ կան այնպիսիները, որոնք կարող են գործադրութեան յանձնվել անմիջապէս։ Այդ շարքին են պատկանում կալուածների ուսումնասիրութեան և [illegible]

[illegible] թերին լաւատեղեակ մարդիկ պատրաստակամութեամբ ընդունեցին էջմիածնի հրաւէրը և մշակեցին կալուածական բարեկարգութեան ուրուագծեր, նրանք այդ արին այն նպատակով, որ նրանց կատարած գործը իրական և դրական նշանակութիւն ունենայ և մոռացութեան չը տրվի, մնալով ատենական թղթերի մէջ։

Էջմիածինը պէտք է ընթացք տայ խորհրդակցութեան մշակած առաջարկներին, դարձնելով նրանց իր հոգածութեան և զբաղմունքների հերթական առարկայ։

Ա. Քալանթար

ԴԷՊՔԵՐԸ ՊՈՐՏՈՒԳԱԼԻԱՅՈՒՄ

Երէկ մենք հաղորդեցինք, որ Դոն-Կարլոս I թագաւորի և գահաժառանգ Ֆիլիպպի սպանութիւնից յետոյ գահ պէտք է նստէ ինֆանտ Լուդովիկ Մանուէլը։ Մինիստր-նախագահ Ֆրանկօն, որին հանգուցեալ թագաւորը տուել էր դիկտատորական իրաւունքներ և նրա դիկտատորութիւնը ահագին յուզմունք էր առաջ բերել ամբողջ երկրում, դիմել է ժողովրդին մի կոչով, որով, հաղորդելով թագաւորի և գահաժառանգի սպանութիւնը, յայտնում է, թէ գահ է բարձրացել Դոն-Մանուէլը։ Արդէն բոլոր բարձրաստիճան պաշտօնեաները և զինուորականները հաւատարմութեան երդում տուին նոր թագաւորին, որ վաւերացրեց Ֆրանկօյի կաբինետի լիազօրութիւնները։

Պետերբուրգի ռուսաց թերթերում տպված են մի քանի տեղեկութիւններ Լիսաբօնում թագաւորի սպանութիւ- [illegible]

[illegible] հաղորդել է, որ դաւադրութիւնը ուղղված է եղել Ֆրանկօ դիկտատորի դէմ, որին կամեցել են բռնել իր սեփական տան մէջ։ Սուզ անունով մի վաճառականի մօտ ատրճանակների մի ամբողջ պահեստ է գտնված։ Նոյն լրագրի տեղեկութիւններով զօրքի մի քանի մասերի մէջ նոյնպէս յուզմունք է յայտնվել, ուստի զօրանոցները գտնվում են քաղաքային գվարդիայի պահպանութեան ներքոյ։

Տարակոյս չը կայ, որ Եւրօպայի վեհապետները շտապեցին նոր թագաւոր Դօն-Մանուէլ II-ին ուղարկել հեռագիրներ, ցաւակցական՝ կատարված սպանութեան և շնորհաւորական՝ նրա գահակալութեան առիթով։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Մեր սեփական թղթակցից)

Պետերբուրգ, 22 յունվարի

Պետական պաշտպանութեան մասնաժողովի նիստերը փակելու հարցի քննութեան ժամանակ, Պետական Դումայում Պուրիշկեվիչը, ամբիօն բարձրանալով, մեղադրանք կարդաց Միլիւկօվի հասցէին, անուանելով նրան դաւաճան։ Բարձրացաւ սոսկալի աղմուկ։

Ձախակողմեանները պահանջեցին հեռացնել Պուրիշկեվիչին։ Պուրիշկեվիչը Միլիւկօվին ազազակեց «գարշելի», «անարգ», «ստոր», «վախկոտ»։ Վերջում հրաւիրեց մենամարտի։

Նախագահը առաջարկում է Պուրիշկեվիչին ներողութիւն խնդրել։ Վերստին բարձրանում է ահագին իրարանցում. ամեն կողմից աղաղակում են հեռացնել։

Վերջիվերջոյ Դուման ընդունում է Խոմեակօվի առաջարկը՝ հեռացնել Պուրիշկեվիչին Դումայի 15 նիստերից։

Պետերբուրգ, 22 յունվարի

Պետական Դումայում քննվեց Անդրկովկասի ռուս ազգաբնակութեան պատգամաւոր Տիմօշկինի ընտրութիւնները հաստատելու խնդիրը։

Ամբողջ օպպօզիցիան հակառակ ձայն տուեց, մատնանշելով էական օրինազանցութիւնները։

Կենտրօնը և աջակողմեանները մի շարք քաղաքական մտորումներ առպարէզ հանեցին։

Դուման հաստատեց ընտրութիւնները, բայց որոշեց անճշտութիւնների մասին հաղորդել ներքին գործերի մինիստրին։

Պետերբուրգ, 21 յունվարի

Եզդեցիկ բիւրօկրատներից մէկը յայտնեց „Голосъ Москвы" լրագրին, որ մինիստրների խորհրդի նախագահ պ. Ստոլիպինի դրութիւնը խախուտ է համարվում։

Բարձր շրջաններում դժգոհ են, որ Ստոլիպինը հակառակ է զրահապատ նաւատորմի համար [illegible]

[illegible] քի հայերի գրութիւնն էլ լռացաւ»։

Այստեղ ընդհանուր կարծիք է, թէ օսմանցիք Սօվուջ-Բուլաղից այս կողմ չեն անցնի և միայն ամենածայրայեղ դէպքում կառաջանան մինչև Միանդաբ և Ջղաթ գետի միւս ափին կանգ կառնեն։ Ի.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՒՐԻԿԵԱՆ ՊԱԼԱՏԻՑ

Պետերբուրգ, 12 յունվարի

Բարօն Մէյենդորֆը խիստ և կտրուկ ճառով ուզում է հասկացնել Տիմօշկինին, որ նախ՝ յանձնաժողովը չէ կարողացել իր պարապմունքները շարունակել արձակուրդների պատճառով և երկրորդ՝ որ մի որևէ պատգամաւորի դատի ենթարկել և մինչև անգամ զրկել նրան իրաւունքից Դումայի պարապմունքներին մասնակցելու, այդ դեռ չէ նշանակում մեղապարտ լինել։ Մեղադրել յանձնաժողովին, որ նա դանդաղ է գործում Կօլիւբակինի գործում, միանգամայն անհիմն է, բայց հարկաւոր է ամենաեռանդուն կերպով բողոքել այն մասնաժողովի դանդաղկոտութեան դէմ, որը ձգձգում է այն պատգամաւորի գործը, որը արդէն օրէնքով և դատաստանով մեղաւոր է ճանաչված։ (Օպպօզիցիան բուռն ծափահարում է։ Պատգամաւորների ահագին մեծամասնութեան հայեացքը դառնում է դէպի պատգամաւոր Շմիդտը)։

Բայց այս հարցը սրանով չէ վերջանում, որովհետև, ինչպէս վերևը յիշեցի, այդ յանձնաժողովը ընտրվել էր միմիայն Կօլիւբակինի գործը քննելու համար, ուստի սօցիալ-դեմօկրատները պահանջում էին, որ այդ յանձնաժողովի կազմը աւելացվի մի սօցիալ-դեմօկրատ պատգամաւորով։

Սկսվում է սովորական կոմէդիա հոկտեմբերեանների շարքերում. շունը տիրոջը չէ ճանաչում։ Ուվարօվը ամբիօնից յայտնում է, որ նա գտնում է արդարացի՝ որ սօցիալ-դեմօկրատներից մէկը լինի այդ յանձնաժողովում. զերազասելի է, ի հարկէ, որ ինքը Կօսօրոտօվը լինի, որովհետև իրան է վերաբերում գործը։ Գուչկօվը ընդհակառակը չէ կարողանում հասկանալ, թէ ինչ կարիք կայ սօցիալ-դեմօկրատին տեղ տալ այդ յանձնաժողովում։

Առիթից օգտվում է գրաֆ Վ. Բօբրինսկին, որ կարողանայ յիշոց տալ սօցիալ-դեմօկրատներին։ Նա ասում է, որ կարիք չը կայ սօցիալ-դեմօկրատներին երես տալ, իրանք կարող են նրանց տեղ վճռել այդ հարցը, և «նրանք պէտք է մեզ հաւատան, որ անաչառ կը լինենք։ (Ծիծաղ ձախակողմեանների կողմում, որը աւելի կատաղեցնում է հռետորին)։ Մենք կը ստիպենք սօցիալ-դեմօկրատներին յարգել հիմնական օրէնքները։ Ես չը գիտեմ թէ ում պէտք է ընտրել այդ խմբակից. Թող նրանք ներկայացնեն մեզ այդ «յանցաւոր միութեան» անդամների ցուցակը»։ (Սաստիկ աղմուկ են բարձրացնում ձախակողմեանները, իսկ աջակողմեանները նոյնպէս բղաւում են. Նախագահին հազիւ-հազ աջողվում է կարգը վերականգնել)։

[illegible]

բացի նրա անդամներից ոչ մի ուրիշ պատգամաւոր իրաւունք չունենայ ներկայ լինելու։

Այդ առաջարկութիւնը ամենամեծ անբաւականութիւն առաջացրեց հէնց իրանց հոկտեմբերեանների շարքերում. Նրանք բացարձակ կերպով արտայայտում էին իրանց դժգոհութիւնը, որովհետև նրանք էին, որ հէնց Դումայի հաւաքվելու առաջին օրից առանձին նշանակութիւն էին տալիս այդ մասնաժողովին։ Գրաֆ Ուվարօվը մինչև այն աստիճան զայրացած էր այդ բանով, որ, ինչպէս ասում էին, մտադրվել էր Դումայի ամբիօնից այն միտքը արծարծել, թէ ինչո՞վ Գուչկօվը աւելի վստահելի պատգամաւոր է, քան ինքը և միւսները, և ինչո՞ւ նա աւելի մօտ պիտի լինի պետական պաշտպանութեան հարցին, իսկ ինքը չէ։

Օպպօզիցիան ոչ մի նշանակութիւն չէր տալիս այդ հարցին, բայց, ի հարկէ, նա առիթից կօգտվէր իր կարծիքը յայտնելու այդ հարցի վերաբերեալ։

Ինչպէս երևում է, սարսափելի ընդհարում է պատրաստվում եղել, որ Գուչկօվը վախենալով դրա հետևանքներից, վճռել է այդ հարցը փակել, և ամբիօնից յայտարարեց, որ նա իր այդ առաջարկի քննութիւնը խնդրում է յետաձգել անորոշ ժամանակով։

Հետևեալ հարցը՝ ժողովրդական ազատութեան կուսակցութեան Դումայի ֆրակցիայի առաջարկութիւնն էր.—լայնացնել բիւջէտին վերաբերվող Դումայի իրաւունքները։

Զեկուցանում է Աջեմեանը։ Նա երկար և միանգամայն փաստալից արգումենտացիաներով ապացուցանում է, որ անհրաժեշտ է Դումայի իրաւունքները լայնացնել, որ առանց այդ՝ Դուման բիւջէտի վերաբերեալ ոչ մի էական փոփոխութիւններ չէ կարող մտցնել և այդ պատճառով ժողովրդական շահերին չէ կարող ծառայել։

Ֆինանսների մինիստրը մի երկար և տաղտկալի ճառով աշխատում է հերքել բոլոր այն պատճառաբանութիւնները, որը Աջեմեանը առաջ էր քաշել, բայց այդ նրան չէ աջողվում։ Դրա մասին կը գրեմ հետևեալ անգամ, առաւել ևս՝ որ Դուման յետաձգեց այդ հարցը միւս նիստին։

Արսէն Քալանթար

Գ. Ս. ՊԵՏՐՕՎԸ ՍԻՆՕԴԻ ՈՐՈՇՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ռուսաց սինօդի կարգադրութեամբ քահանայական կարգից զրկված Գ. Պետրօվը մի խօսակցութեան ժամանակ յայտնել է իր կարծիքը այդ կարգադրութեան մասին։

— Սինօդի կարգադրութիւնը դեռ ես չեմ ստացել, բայց լրագիրներում արդէն տպվեց Սինօդի վճռի բնագիրը։ Այժմ չեմ կարող խօսել դատավճռի էութեան մասին։ Դրա մասին ես մտադիր եմ յատկապէս մի յօդուած գրել. իսկ այժմ չեմ կարող չը մատնանշել մի կողմնակի, պատահական պարագայի վրա։

«Ինչպիսի կօնսիստօրիական խղճալի սովորութիւն է դա—բաղդադել խոշորը և լուրջը [illegible]

այն, թէ ես եմ Նամակը տպել իմ բրօշիւրով։ Ես Նամակս տպել եմ արտասահմանում, իրաւունք եմ տուել բոլորին և տպել, և թարգմանել իմ Նամակը։ Նոյնը կրկնեցի ես այստեղ էլ։ Ուստի, որքան ինձ յայտնի է, իմ Նամակը լոյս տեսաւ արդէն 6—7 հրատարակութիւնների մէջ. երեք հրատարակութեամբ լոյս տեսաւ Պետերբուրգում, մէկը կամ երկուսը՝ Մոսկվայում և երկուսն էլ՝ ուրիշ քաղաքներում։ Գուցէ կայ այնպիսի հրատարակութիւն էլ, որ ինձ յայտնի չէ։ Բայց այս բոլորը արտաքին կողմն է։

«Գլխաւորը—եկեղեցու Նպատակների և էութեան սկզբունքային հարցերն են. իսկ սինօդի որոշման մէջ առաջին տեղը գրաւում են իբր թէ տրված ստորագրութիւնը և թեմական իշխանութեան թոյլտուութիւնը։

«Վերջինս բոլորովին միամտաբար է գրված։

«Սինօդը ինձ կարգալոյծ է անում իմ Նամակի բովանդակութեան պատճառով և անբաւական է, որ ես թոյլտուութիւն չը խնդրեցի թեմական իշխանութիւնից իմ Նամակը տպելու համար։ Ի՞նչ բան է թեմական իշխանութեան թոյլտուութիւնը, եթէ խօսքը Քրիստոսի Աւետարանի իշխանական պահանջի մասին է։

«Դատաւորները պարտաւոր էին բարձրանալ կենդանի Քրիստոսի բարձրութեան վրա և դատէին Նրա յաւիտենական արդարութեան առաջ, ոչ թէ որևէ ստորագրութեան և կոնսիստորիական թոյլտուութեան հիման վրա»։ («Слово»)

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿՐԻԶԻՍԻ ՄԱՍԻՆ

Սոց.-դեմօկրատական բանուորական կուսակցութեան բոլոր տեղական կազմակերպութիւնները խոստովանում ու գանգատվում են, որ կուսակցութեան մէջ ընդհանրապէս սոսկալի կրիզիս է տիրում։ Ամեն տեղ Նկատվում է, որ քաղաքական կենդանի գործունէութիւն չը կայ, որ ինտելլիգենտ ոյժերը, մանաւանդ բացառապէս յեղափոխական աշխատանքով զբաղվողները, որոնք կազմակերպութեան ամենազօրաւոր յենարանն էին կազմում, հետզհետէ հեռանում են կուսակցութիւնից, որ կազմակերպութեան անդամների թիւը զգալի կերպով պակասում է, ամենաառաջաւոր բանուորական շրջաններում իսկ տրամադրութիւնը ընկել է, ամենուրեք կատարեալ անտարբերութիւն է տիրում կուսակցութեան ճակատագրի մասին, գործիչները փախչում են կազմակերպութիւններից եայլն եայլն։

Կուսակցութեան համար այդ ոչ-ցանկալի երևոյթը, ի հարկէ, շատերը բացատրում են տիրող ընդհանուր ռէակցիայով, որը ամեն ջանք գործ դրեց ու դեռ շարունակում է գործ դնել լիկվիդացիայի ենթարկելու ազատագրական շարժումների բոլոր հետքերը։ Սակայն, ինչպէս իմանում ենք «Нашъ Вѣкъ» թերթից, վերջերս Ռուսաստանի սոց.-դեմ. բան. կուսակցութեան «Բունդ» անունով հրէական հատուածի ձեռքով հրատարակվող «Morgenstern» թերթի մէջ մի ոմն Վ. Մ., քննելով «Բունդ» հատուածի մէջ տիրող այդ նոյն կրիզիսի երևոյթը, ուրից զերծ չէ, ի հարկէ, և «Բունդը», շատ աւելի լուրջ է վերաբերվում հարցին և բոլորովին Նոր բացատրութիւններ է տալիս այդ երևոյթին։

Յօդուածագիրը, չը հերքելով հանդերձ ռէակցիայի խեղդիչ մթնոլորտի ազդեցութիւնը, ասում է, սակայն, որ «Բունդի» մէջ տիրող կրիզիսի սկզբնաւորութիւնը պէտք է համարել 1905 թ. հոկտեմբերի 17-ը, այսինքն՝ յեղափոխութեան յաղթութեան օրը։ «Ոչ թէ յեղափոխութեան պարտութեան, այլ նրա յաղթութեան մէջ է կրիզիսի գլխաւոր պատճառը»,—ասում է նա։ Այդ կրիզիսը ոչ թէ խեղդիչ մթնոլորտում խեղդվող շարժումի հիւանդութիւն է, այլ դա «նոր ձևերի յարմարվելու առողջ պահանջից առաջած մի երևոյթ է». դա այն նոր քաղաքական շարժման պրօցեսի սկզբնաւորութիւնն է, որը պէտք է համապատասխանի և նոր քաղաքական կեանքին։

Առաջին և ամենակարևոր փոփոխութիւնը, որ բերեց հոկտեմբերի 17-ը, այդ այն պահանջների փոփոխութիւնն էր, որ անվում էին մինչև այդ ժամանակ քաղաքական շարժումից և նրա մէջ մասնակցողներից։ Յեղափոխութիւնից առաջ եղած ժամանակաշրջանում տեղի ունեցած քաղաքական ամբողջ կռիւը պարփակված էր «փողոցի» կռւի մէջ, այս խօսքի ամենանեղ իմաստով։ Քաղաքական կռւի ձևերն էին՝ գործադուլները, հրապարակային ցոյցերը, միտինգները, բարրիկադները։ Ի՞նչ էր պահանջվում այդ տեսակ կռւում մասնակցողներից։ Արիութիւն, բարձրացած տրամադրութիւն, յանդգնութիւն, կարգապահութիւն և խիստ կազմակերպութիւն։

Անցան աւանդական օրերը։ Եկաւ հոկտեմբերի 17-ը։ Շատ բան չը խլվեց։ Բայց կեանքի ձևերը նորոգվեցին և բարդացան։ «Փողոցի» հետ միասին քաղաքական ասպարէզի վրա եկաւ և ընտրողական բիւլլետէնը։ Ճիշտ է, մենք դեռ սահմանադրութիւն չունենք և ընտրողական բիւլլետէնի վրա ունեցած հաւատը երևակայական մի բան է միայն, բայց և այնպէս «միջակ մարդկանց» քաղաքական հրապարակի վրա դուրս գալը լուրջ հետևանքներ ունեցաւ մեր քաղաքական շարժման ամբողջ բնաւորութեան համար։ Փողոցի մենաշնորհը վերացուեց. Եւ ինչպէս էլ մենք վերաբերվենք փողոցի դերին ապագայում, եթէ նոյնիսկ փողոցը նորից առաջնակարգ դեր ունենայ, այնուամենայնիւ փողոցի պարզ ու հասարակ տիրապետութեան ժամանակը, քաղաքական պարզ յարաբերութիւնների և կռւելու տարրական ձևերի ժամանակաշրջանը այլևս թաղված է յաւիտենականութեան մէջ։ Նոյնպէս չէ վերադառնալու այն դերը, որ ունէր երիտասարդութիւնը շարժումի մէջ։ Քաղաքականութիւնը դադարել է «հերոսական գործողութիւն» լինելուց, նա այլևս «առօրեայ գործ» է դառել։

Կատարված այդ փոփոխութիւնների տեսակէտից էլ,—ասում է պ. Վ. Մ.,—պէտք է գնահատել կուսակցութեան ոյժերն ու նշանակութիւնը։ Այդ տեսակէտից էլ հասկանալի կը լինի և նկատվող կրիզիսը։ Ստորերկրեայ խմբակցութիւնների ու խմբերի ժամանակ «Բունդը» մի վիթխարի կազմակերպութիւն էր համարվում։ Այնպիսի մի ժամանակ, երբ ընդհանրապէս ժողովուրդը խոր քնի մէջ մրափում էր, իւրաքանչիւր քաղաքում մի հարիւր հատ լաւ կազմակերպված բանւորները մի ահագին ոյժ էին համարվում։ «Բունդը», ինչպէս բոլորին թւում էր, «ընդարձակ մասսաներ» ունէր։ Բայց այդպէս չէ երևում այլևս այժմ, երբ նրան այժմ համեմատում ենք այն բազմաթիւ մասսայի հետ, որը դուրս սողաց իր ներքնատներից քաղաքական կեանքի ասպարէզի վրա։ Մենք հիպնոսացած էինք, մեզ թւում էր՝ թէ բանւոր մասսան այլևս գնալիք տեղ չունի, որ նրան արդէն ամեն բան սովորեցված է։ Մինչդեռ ընտրողական պայքարները մեզ ցոյց տուեցին, որ լայն մասսաների վերաբերեալ այդ կարծիքը միմիայն ցնորք էր, որ բանւորների ահագին մեծամասնութիւնը, նոյնիսկ չափահաս մարդիկ, դեռ ևս քաղաքականութեան ամենատարրական այբուբենը չը գիտէ։ Բնական է, որ մեզանից դուրս մնացած մասսան, համեմատելով նախկին մեր մասսայի հետ, մենք ստիպված էինք այս վերջինը չակերտների մէջ դնել։ Ի՞նչ է սրանից հետևում։ Այն, որ պէտք է մեր հայեացքները ուղղենք դէպի այդ յետամնաց բանւորական մասսան, աշխատենք նրան մերձենալ, նրա վրա յենվել։

Ապա անցնելով կազմակերպչական խնդիրներին, յօդուածագիրը շարունակում է.

Հոկտեմբերեան օրերից առաջ եղած քաղաքական պարզ կեանքը պահանջում էր և կազմակերպչական պարզ ձևեր։ Քաղաքական կեանքը վերին աստիճանի ուղիղ գծով էր ընթանում, շատ պարզ ու վերացական էր. անհնարին էր այն ժամանակ քաղաքական առօրեայ կօնկրէտ հարցերի, փոքր ի շատէ բարդ քաղաքական կօմբինացիաների մասին խօսել։ Մի կողմից թշնամին էր, միւս կողմից թշնամութիւնը դէպի նա։

Կազմակերպութեան առաջ կանգնած խնդիրները շատ պարզ էին, լօզունգները հասարակ. դուրս եկէք փողոց, բողոքեցէք։ Իսկ երբեմն էլ փոքր ինչ բարդ. զգուշացէք տերրոր անելուց։

Ճիշտ է, առաջաւոր խաւերում կեանքը աւելի հարուստ էր. բայց այդ քննվող աւելի բարդ խնդիրները մեծ մասամբ տեսական, գիտական-վերացական բնաւորութիւն էին կրում։ Օրինակ՝ ժամանակաւոր կառավարութեան հարցը։ Նոյնը չէ այժմ։ Կեանքը ահագին քանակութեամբ գործնական հարցեր է առաջացրել։ Սահմանադրական իլլիւզիաները սովորեցրել են մասսաներին ուրիշ, աւելի գործնական ու բարդ մաշտաբով մօտենալ խնդիրներին։

Առաջ քաղաքականութիւնը այլ բան էր, իսկ ռէալ հոգսերը այլ բան։ Քաղաքականութիւն համարվում էր կարմիր դրօշակը, վառօդի հոտը, արիւնը. իսկ ռէալ կարիքներն էին արհեստանոցը, բարեգործական ընկերութիւնները և այլն։ Այժմ քաղաքականութիւնը գործնական կեանքին է մօտեցել, իսկ առօրեայ հոգսերն էլ բարձրացել են քաղաքականութեան աստիճանին։ Կուսակցութիւնը պէտք է իր վերացական դրութիւնից դուրս գայ և չփվի երկրի հետ այս բոլոր, թէև մանր, բայց կօնկրէտ գործնական խնդիրների ու պահանջների հողի վրա։ Քաղաքական կեանքը կօնկրէտ կերպարանք է ստացել և պահանջում է, որ նոյն ուղղութեամբ ընթանայ կուսակցական կեանքը։

Ռ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Բագու, 21 յունվարի

Դերասան Յ. Աբէլեանի բեմական գործունէութեան քսան ևհինգամեայ յօբելեանը տօնելու համար կազմված յօբելեանական մասնաժողովը որոշել է հանդէսը կատարել յունվարի 22-ին՝ եղբ. Նիկիտինի ցիրկ-թատրոնում։

Յօբելեանական հանդիսաւոր ներկայացումից յետոյ տեղի կունենայ հանդէսը, կը ներկայանան պատգամաւորութիւնները, կը կարդացվեն ուղերձները և հեռագիրները, կը տրվեն ընծաները և այլն։

Մասնաժողովի վերջին նիստը, հետևապէս և վերջնական որոշումները տեղի կունենան վաղը ցերեկը։ Առայժմ ենթադրվում է, որ հանդէսը կը սկսվի ճառախօսութիւններով։ Նախ կը խօսի յօբելեանական մասնաժողովի անդամներից մէկը, նրանից յետոյ խօսքը կը վերապահվի՝ յօբելեարի ընկեր դերասաններին, հասարակական հիմնարկութիւնների ներկայացուցիչներին։ Յ. Քաջազնունին խօսելու է հայոց ուսումնարանական հոգաբարձութեան կողմից. ուսուցիչների կողմից կը ներկայացվի ուղերձ։ «Рус. Артистъ» հանդէսի կողմից յանձնարարված է իր ներկայացուցիչ Պրեսմանին խօսել խմբագրութեան կողմից։ Բագուի «Նիջաթ» ընկերութեան կողմից ներկայ են լինելու և շնորհաւորական ճառեր արտասանելու նախագահ Գ. Շարիֆով և քարտուղար Մեհթի-բէգ Հաջինսկի։ Պ. Ղ. Աղայեանցի կողմից յօբելեանական մասնաժողովի անդամ պ. Փ. Մարգանեանը ներկայացնելու է մի արծաթէ թաս, որը կրում է հետևեալ մակագրութիւնը. «Արտիստ Աբէլեանին, իրա յօբելեանին։ Սիրելի Յովհաննէս, այս բաժակով կը խմես կարմիր գինին Մադրասի, ով ինչ կուզի թող ասի։ Չը կայ գինուց պատուական՝ աշխարհումս ոչ մի բան։ Ղազարոս Աղայեան»։

Դերասանի ընկեր Մոծակն էլ մի տաղանաւոր է նուիրել յօբելեանի առիթով, որը նոյնպէս կը կարդացվի։

Արսէն Բուդաղեանը Մոսկվայից ուղարկել է նուէր մի խաղատոմս։ «Արամազդ» ընկերութիւնը նուիրում է 300 րուբլի, Աւ. Վաչեանց՝ 100 րուբլի, Գասպար Իվանիչ Տէր-Գասպարեանց՝ 100 ր., Արսէն Կրասիլնիկեանը՝ 100 րուբլի։ Բացի դրանցից՝ մի քանի մեծ կանտօրաներ էլ ցանկութիւն են յայտնել մասնակցութիւն ունենալու նուիրաբերութեամբ։

Իսկ տեղական գործակատարներն ու բանւորները, հայ ուսանողներն ու ուսանողուհիները, հայ տիկիններն ու երիտասարդութիւնը առ այժմ որևէ ցանկութիւն չեն յայտնել, գոնէ, թէ դիտաւորութիւն ունեն որևէ ձևով իրանց համակրանքը արտայայտելու յօբելեարին (որ իր քանքարը հաւասարապէս նուիրած է եղել հայութեան բոլոր խաւերին), իբրև գնահատութիւն նրա պատկառելի գործունէութեան։

Աշխատակից

Ա Բ Է Լ Ե Ա Ն Ի Ն

Ո՛վ դու սիրահար մեր բեմի վրա, գծված բարեկամ,
Յիշո՞ւմ ես արդեօք այն մեծ խնդութիւն, երբ մենք ինքնակամ
Երկուսս էլ սնանկ, երկուսս էլ քաղցած, մեր արհեստական
Կեղծ տանջանքներով շարժեցինք երկար ծիծաղ իսկական։
Բայց ինչ էր պատճառ, երբ վճռել էինք նուիրվել բեմին,
Քեզ էլ մեծ Բագուն շպրտեց կեղտոտ սև Բալախանին...
Կեցցես, Յովհաննէս, որ չը դիմացար, փախար դու շուտով
Մեր կրկին խղճուկ բեմը սիրելու, քան կեանք ապահով,
Խարուսիկ կեանքում գլորվեց ու գնաց քսանուհինգ տարին,
Մեր գլուխները թէև աջ ու ձախ շատ դիպաւ քարին,
Բայց դու փառաւոր գալիս ես հանդէս բերում յաղթանակ։
Ե՛ս, ողորմելիս, գազան-փղերում չնչին նոյն Մոծակ։
Ո՛վ շնորհալի մեր բեմի դու զարդ և իմ բարեկամ,
Քեզ սնանկ-քաղցած միայն դերի մէջ տեսնել կը ցանկամ,
Հիւանդ թէ աղքատ անքաս դու միայն դերում բեմական,
Բժիշկ լինի մեր ծափ անպակաս, ոսկին իսկական։

Մոծակ

—

Պետերբուրգ, 15 յունվարի

Հռչակաւոր դերասանուհի Էլ. Դուզէն այժմ գտնվում է Պետերբուրգ իր խմբով. կայսերական կօնսերվատօրիայի թատրօնական դահլիճը ամեն ներկայացման ներկայանում է գլուխների մի ծով. ասեղ գցելու տեղ չը կայ բառիս լայն մտքով։ Խաղամիջոցների ժամանակ անկարելի է տեղից շարժվել, դուրս գնալ դահլիճից. ամենավերջին կարգերի գինը, որ արժէ իսկապէս 2 ր., միջնորդները վաճառում են 15—20 ր., մի խօսքով վայ նրան, ով ժամանակին տոմսակ չէ կարողացել ձեռք բերել և ցանկանում է տեսնել գոնէ մի ներկայացում։ Քանքարաւոր դերասանուհուն մենք տեսանք երկու պիէսներում. Մետերլինգի «Մօննա Վաննա»-ում և «Կամելիազարդ տիկին» Դիւմայի։ Մանրամասն կանգ առնել այդ ներկայացումների մասին չարժէ. ինչ կարելի է արտայայտել գրչով. գրիչը անզօր է արտայայտելու այն, ինչ որ զգում է հանդիսատեսը։ Աստուած իմ, որքան գեղեցկութիւն, որքան կանացիութիւն էր ներշնչում Դուզէի խաղը Մօննա-Վաննայում... Մետերլինգը նոյնիսկ չէր կարող երևակայել այդ տեսակ Մօննա-Վաննա։ Երբ նա գրել է իր պիէսը, նա աչքի առաջ է ունեցել իր կնոջը՝ տ. Լեբլանին, որը և ըստ ցանկութեան հեղինակի խաղացել է այդ դերը նաև Պետերբուրգում։ Դուզէի խաղի մասին կարելի է խօսել միայն ընդհանրապէս. ընդհանուր տպաւորութիւնն այս է. քնքոյշ կամ կրակոտ, կիրքի կատաղի թռիչքների կամ աղերսական մի ողբերգուհի, կամ փրփրադէզ մի ովկիանոսի դաւառ շաչիւն... Ոչ, ոչ, բառեր չը կան, այդ բոլորը անգոյն են և չեն կարող արտայայտել այն, ինչ որ տեսնում, զգում, ապրում է հանդիսատեսը ներկայացման րօպէներին։ Սակայն ինչն է իսկապէս Դուզէի մեծութիւնը. ամեն ինչ և միևնոյն ժամանակ՝ և ոչինչ. դուք չէք կարող ասել, որ նա հրաշալի դիւթիչ ձայն ունի. ընդհակառակը. բայց միևնոյն ժամանակ այդ գուցէ և անախորժ ձայնը յափշտակում, հիացնում է ձեզ։ Դուզէի խաղը խաղ չէ, այդ դերակատարի տիպ չէ. դա մի ամբողջ սիմֆօնիա է. իս՛կ միմիկան՝ այդ արդէն աննկարագրելի է։ Եւ ինչն է ձեզ յափշտակում. այդ միմիկայի անթիւ ոլորումներն ու հազարերանգ գոյների վեհ հարմոնիան... Ես տեսել էի բաւականին յայտնի դերասանուհիներ «Կամելիազարդ տիկնոջ» դերում, ոչ միայն ժամանակակից մեր ոյժերին—Պասխալօվա, Սաւինա, ֆրանսուհի Մունտ եայլն, այլ և նոյնանման հռչակ վայելող իտալուհի Տինա-դը-Լօրենցօյին, բայց պէտք է խոստովանել, որ դրանցից ոչ մէկը Դուզէ չէ, չը նայած որ վերջինիս տարիքը արդէն անհամապատասխան է վերոյիշեալ դերերին։ Դուզէն մեծ արտիստուհի է և նրան հարկաւոր է տեսնել։

Ինչպէս միշտ, նոյնպէս և այժմս հասարակութեան մէջ բերնից բերան են անցնում բաւականին ծիծաղաշարժ տիպիկ խօսակցութիւններ Դուզէի մասին։ Սովորաբար այդ տեսակ լեգենդները միշտ յատուկ են հանճարեղ արտիստների վերաբերմամբ։

Պետերբուրգում Լիտէյնի փողոցի վրա, ինչպէս յայտնի է լրագրութիւնից, այս տարի բացվել է երաժիշտների, գրողների և առհասարակ արտիստների ակումբ։ Ամեն երեկոյ այդտեղ ձեզ կը պատահեն անթիւ՝ ածիլված բեխերով սկսնակ դերասաններ, և ահա թէ ինչեր են պատմում այդ ապագայի հերոսները. դրանցից մէկը ուզում էր հաւատացնել, որ Դուզէն «Կամելիազարդ տիկնոջ» դերում, երբ մեռնում է վերջին գործողութեան ժամանակ, նա իսկոյն «գունատվում է և դեղնում...», «մի քիչ յետոյ վարագոյրը իջնելու ժամանակ և կապտում...» Ակամայից յիշեցի այն լեգենդը, որ մեր մէջ տարածված է հանգուցեալ Պետրոս Ադամեանի մասին։ Ես Ադամեանի ժամանակակից չը լինելով, ի հարկէ, ոչ մի անգամ չեմ տեսել նրա խաղը, և ահա մանկութեան օրերում լաւ յիշում եմ. երբ ինձ պատմում էին նրա խաղի մասին. իբր թէ Ադամեան «Կորրադօյի դերը խաղալու ժամանակ թունաւորված մեռել է... Մի անգամ հանդիսականները երկար ժամանակ ծափահարել են և սպասել վարագոյրի բարձրանալուն», և երբ երկար ժամանակ ապարդիւն սպասել են, ժողովրդի մէջ լուր է տարածվել, թէ Ադամեանը իսկապէս րօպէապէս մեռել է, իբր թէ բժիշկները միաձայն հաստատել են, որ «Ադամեանը մեռաւ»... Եւ բժիշկների այդ վճռից յետոյ բեմ է բարձրացել Ադամեան և հասարակութեանը ապշեցրել...

Ե. Բաղ.

—

Զուդերմանի «Հայրեր» անունով նոր պիէսը, որ տրվեց Թիֆլիսի Արտիստական թատրոնի ռուսական բեմի վրա, հետաքրքրական և գրաւիչ բեմական մի գործ է։

Նա բաղկացած է չորս առանձին կտորներից, որոնցից իւրաքանչիւրը ինքնուրոյն մի տեսարան է։

Հետաքրքրութիւնը ուժեղանում է գործողութիւնից գործողութիւն։

Բոլոր գործողութիւնները մտել են մի օղակի մէջ, իբրև որոնում կեանքի և գեղեցկի։

Արժէ տեսնել այդ պիէսը։

Եաւօրսկու խումբը խաղում է հաճութեամբ և տաղանդով։ Աչքի էին ընկնում իրանց գրաւիչ խաղով Եաւօրսկայա, Մարչենկօ, Մելգունօվա, Շօրշտէյն և Ֆեդօտօվ։

Տեսարանները մշակված էին խնամքով։

Հասարակութիւնը գոհ սրտով հեռացաւ ներկայացումից։

Ի.

ԹԻՒՐՔԱՀԱՅ ՍՈՎԵԱԼՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

Ստացանք. Սեվաստոպոլից, Սիրական Գզիրեանի և Առաքել Եանղունճեանի միջոցով 158 րուբլի, որ նուիրել են.—Ա. Եանղունճեան—20 ր., Ա. Գարագաշ, Ն. Տէր-Կարապետեան—10-ական ր., Կ. Սէֆէրեան, Ա. Տէր-Եղիկիէլեան, Նիկ.-խարտելը, Դրակոնեան, Մանուկի բանուորները, Ն. Գարբաթէով (յոյն), Յ. Թոփալեան—5-ական ր., Մ. Թադէոսեան, Յ. Սարեան, Եղբ. Չէքէնեան, Ա. Գալստեան, Մ. Եդիկեարեան, Ա. Գալստեան—3-ական ր., Քաջունեան, Վ. Ասատուրեան, Խ. Պռունեան, Մ. Երզընկեանեան, Մ. Միրաքեան, Յ. Տէր-Յովսէփեան, Ս. Պետրոսեան, Ե. Կիւրեղեան, Կ. Սերոբեան—2-ական ր., Հ. Խուլեարեան—1 ր. 50 կ., Յ. Խալաճեան, Մ. Տիրացուեան, Յ. Ֆիմէմիթճեան, Ս. Մուրադեան, Մ. Պապայեան, Ա. Բինեաթեան, Ա. Միթէլեան, Հ. Հայրապետեան, Գ. Պետրոսեան, Ս. Զաթուլեան, Ն. Ներսիսեան, Գ. Զիլինկիրեան, Ա. Լալայեան, Ո. Մամուրեան, Խ. Լոկմանպաշեան, Ս. Բօբօվ, Սուգունեան, Յ. Տէրտէրեան, Կ. Պապաճանեան, Յ. Մաթէոսեան, Ա. Մկրտչեան, Յ. Գրիգորեան, Մ. Լաճիկեան, Լ. Տարաճեան, Հ. Յարութիւնեան, Կ. Եանղունճեան, Հ. Տէրտէրեան, Խ. Գասպարեան, Տ. Նալբանդեան, Կ. Մալախանեան, Գ. Մուրադեան, Յ. Մկրտչեան, Մ. Բաղդասարեան, Խ. Հայրապետեան—1-ական րուբլի, Ա. Պետրոսեան, Զոլաքեան, Ս. Լէպլէպիճեան, Խ. Եղիկեան, Խ. Մանուկեան, Մ. Մահմուրեան, Յ. Բաղդասարեան, Յ. Սահակեան, Մ. Գաբրիէլեան, Խ. Կարապետեան, Յ. Ներսիսեան, Ս. Այվատեան, Գ. Թաշճեան, Մ. Նատոյեան, Ս. Կիրակոսեան, Օ. Ալթունեան, Դ. Ցօցօնօվ (վրացի), Կ. Բարսեղեան, Հ. Արթիկեան, Հ. Տէրտէրեան—50-ական կ., Պ. Վարդապետեան—55 կ., Ղ. Մահմուրեան—25 կ., Սարաֆիմ (յոյն)—20 կ., Յ. Մուրադեան—50 կոպէկ։

ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷՏԻ ԳԱՒԱՌԻ ՍՈՎԵԱԼՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

Ստացանք Երևանից, պ. Եղիազար Եղիազարեանից դարձեալ 10 ր. (տես «Մշակ» № 13, յունվարի 18)։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Կրասնովոդսկ, 16 յունվարի

Կարդալով «Մշակի» № 6-ում, թէ Նոր-Բայազէտի սովեալների օգտին պ. Եփրեմ Գաբրիէլեանից ստացված է 27 րուբլի, պարտք եմ համարում յայտնել «Մշակի» ընթերցողներին, որ այդ գումարը հաւաքված է պ. Բագրատ Այպյեանցի պսակադրութեան հանդէսին օր. Շուշանիկ Մինասեանցի հետ, դեկտեմբերի 28-ին։ Ուստի յայտնում ենք մեր խորին շնորհակալութիւնը բոլոր նուիրատուներին...

Հ.

—

Ախալցխա, 15 յունվարի

Շաբաթ, ամսիս 12-ին, տեղիս քաղաքային ինքնավարութեան տան մէջ, պ. քաղաքագլխի հրաւիրմամբ, կայացաւ արտաքոյ կարգի նիստ՝ ոչ միայն քաղաքի իրաւասուներից, այլ և քաղաքի առաջաւոր դասակարգի և բոլոր համքարների ներկայացուցիչներից, ուր միաձայն որոշվեց արժանապէս յարգելու մեր համաքաղաքացի հանգուցեալ Վահրամ Մութաֆեանցի յիշատակը հանդիսաւոր հոգեհանգիստով։ Ընտրվեցին պատգամաւորներ Թիֆլիս ուղարկվելու՝ պ. պ. Գրիգոր Բուդաղեան և բժիշկ Այվազեան, որոնց յանձնարարվեց ներկայ լինել թաղման հանդիսին և արժանաւոր պսակ դնել։ Ժողովի վճռի եզրակացութիւնն անմիջապէս հաղորդվեց պ. Նահանգապետին և վիճակի հայր փոխանորդ Սիոն վարդապետին։

Կիրակի, պատարագից յետոյ, խուռն բազմութեան մասնակցութեամբ, կատարվեց հոգեհանգստի կարգը. ներկայ էր և պ. գաւառապետը։

Մ. Սիսակեան

—

Բաթում, 20 յունվարի

Այսօր երկաթէ թատրոնում ցերեկով կայացաւ ժողովրդական համալսարանի առաջին պաշտօնական դասախօսութիւնը։

Նախ քան դասախօսութիւնը՝ քաղաքային ձայնաւոր Ժուրուլին հակիրճ խօսքերով ծանօթացրեց ժողովրդին Բաթումում ժողովրդական համալսարանի գոյութեան սկիզբը և թէ այն, թէ որքան հասունացել է ժողովրդական համալսարանի գաղափարը Բաթումում մասնաւորապէս և ուրիշ գաւառական քաղաքներում ընդհանրապէս. ծանօթացրեց և այն տասն և մէկ անձնաւորութիւնների հետ, որոնք գլուխ են անցած և առաջնորդող դեր են կատարելու այս մեծ գործին։

Ժուրուլին ասաց, որ ժողովրդական համալսարանը պէտք է իր սեփական գրադարանն ունենայ, յետագայում և թերթը. առ այժմ երեկոյեան դասընթացքներ են նշանակված բոլորովին անգրագէտների համար։ Ռուսերէն, հայերէն և վրացերէն լեզուներով պէտք է լինեն երկու նորմալնի դասատան կուրսեր՝ հինգ բաժանմունքով։ Ճառախօսն ապա կարդաց այն անձանց ցուցակը, որոնք ցանկութիւն են յայտնել սիստեմատիքաբար կարդալու դասախօսութիւններ ռուսերէն և վրացերէն լեզուներով։ Հայ դասախօս չը կայ առայժմ։ Պէտք է կարդան ֆիզիկայից, ֆիզիօլոգիայից, մարդակազմութիւնից, բուսաբանութիւնից և առողջապահութիւնից։

Ժուրուլից յետոյ ռուսերէն լեզուով դասախօսութիւն կարդաց տղայոց գիմնազիայի ուսուցիչ Մ. Սլաւուտինսկին՝ «Ռուսաց գրականութեան մուտքը պատմութեան մէջ» թեմայով։

Դասախօսութիւնը տևեց մէկ ժամ և վերջացաւ ժամը $12^1/_2$-ին։ Հաւաքվել էին մօտ 800 հոգի։ Մուտքը ձրի էր։

Վ. Մարտիրոսեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Կիրակի, փետրվարի 3-ին, տեղի կունենայ «Թիֆլիսի նահանգի հայերի մէջ օգտակար գիտելիքներ տարածող» նոր ընկերութեան առաջին ընդհանուր ժողովը։ Ընկերութիւնը հիմնվում է Թիֆլիսում և նպատակ ունի ոյժերի և միջոցների հնարաւորութեան չափով, պատշաճ իշխանութեան թոյլտուութեամբ, հիմնել օրինակելի դըպրոցներ սիստեմատիկ դասընթացքներով ինչպէս երեխաների, այնպէս և հասակաւորների համար. տեսական և գործնական գիտութիւնների զանազան ճիւղերի յատուկ դա-

[illegible] ... կրում են № 661,908 և 1898 թ. ... [illegible]

◆ Մեզ հաղորդում են ... [illegible] ... «Աղբիւրը» հանդէսը ... բոլոր աշխատակիցների: «Աղբիւրը» ուղիղ քսանհինգ տարի սրանից առաջ 1883 թ. յունվարի 25-ին է լոյս տեսել և անա ուրբաթ, յունվարի 25-ին, երեկոյեան լոյս կը տեսնի XXV տարվայ վերջին, դեկտեմբերի №-ը և միաժամանակ XXVI տարվայ յունվարի №-ը, որ ամբողջապէս կազմված է լինելու «Աղբիւրի» հանգուցեալ աշխատակիցների յօդուածներից: Երեկոյթի ծրագիրը լոյս կը տեսնի «Աղբիւրի» մէջ: Ի միջի այլոց տ. Հեղինէ Նաւասարդեան պիտի երգէ Եկմալեանի «Հայր-մերը» սօլօ, իսկ երաժշտագէտ պ. Մատկովսկի, որ ընկերն ու բարեկամն էր հանգուցեալ Եկմալեանի, կը նուագէ և նրա շարադրութիւններից: Ջութակահար պ. Վասիլեվ բացի խմբային տրիօ և կվարտէտներից՝ կը նուագէ իր ընդարձակ ռեպերտուարից և տիկին Իւլիա Սպենդիարեան սօլօ կերգէ ֆրանսերէն և հայերէն «Նոր օրոր»՝ պրոֆ. Գալֆայեանի: Պարոն և տիկին Արմէնեան ժուռնալները կը կարդան «Աղբիւրի» մէջ տպագրված Պետրոս Ադամեանի, Ներսէս Շահլամեանի ոտանաւորներից: Երեկոյթը հրաւէրով է»:

◆ Փետրվարի 6-ին Անդրկովկասի մուֆթի Հուսէյն-էֆենդի Գաիբովը տօնելու է իր ծառայական գործունէութեան 50-ամեայ յոբելեանը:

◆ Փետրվարի սկիզբներին Թիֆլիս է գալու պրոֆէսոր Իսայէվը, որ մի քանի դասախօսութիւններ է կարդալու քաղաքատնտեսութեան մասին կովկասագիտական բարձր դասընթացքներում:

◆ Ինչպէս մենք հաղորդել էինք, վերջերս Ստոկհոլմում ձերբակալեցին մի անձի, որի մօտ գտան Թիֆլիսում յափշտակված փողերից մի քանի 500-րուբլանոց թղթադրամներ: Ձերբակալվածը իրան անուանեց սկզբում Կրուտէնսկի: Այժմ պարզված է, որ նա ծնվել է Րիգա քաղաքում, պօլիտեխնիկումի ուսանող է և հողագործ Եան Եակօվլէվ Մայստէրի որդին է: Մայստէրը դրականապէս մերժում է իր մասնակցութիւնը Թիֆլիսի կողոպտման գործում:

◆ Թիֆլիսի քաղաքային դումայի հետեւեալ հերթական նիստը նշանակված է փետրվարի 4-ին:

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը քաղաքագլխին ուղարկել է հետեւեալ գրութիւնը. «Քաղաքային կանոնադրութեան 25-րդ յօդուածի համաձայն, քաղաքային ելևմտի իսկական գործադրութեան տարեկան հաշւետուութիւնը վերստուգիչ յանձնաժողովին է յանձնվում ոչ ուշ, քան հաշւետուութեան հետեւեալ տարվայ յունիսի 1-ը, և քաղաքային դումային՝ ոչ ուշ, քան սեպտեմբերի 1-ը: Երբ դուման քննում վերջացնում է, հաշիւները յանձնվում են նահանգապետին և Ներքին գործերի մինիստրին: Մինչդեռ իմ խնամքին յանձնված ամբողջ նահանգի բոլոր քաղաքները 1906 թ. հաշիւները դեռ չեն քննել սահմանված օրինական կարգով և չեն ներկայացրել ում հարկն է: Կան այնպիսիները, որոնք չեն քննել նոյնիսկ 1903 4, և 5 թւականների հաշիւները: Ի նկատի ունենալով այդ հանգամանքը, քաղ. կանոնադրութեան 2-րդ յօդուածի հիման վրա, առաջարկում եմ ամեն միջոց ձեռք առնել շուտով քննելու և ուր հարկն է յանձնելու յիշեալ հաշիւները»:

◆ Այսօր, երեկոյեան ժամը 8-ին, Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան շինութեան մէջ տեղի կունենայ վարչութեան անդամների և ֆինանսական մասնաժողովի միացեալ նիստը՝ ելևմուտը համապատասխանեցնելու և մի քանի ուրիշ հարցեր քննելու համար:

◆ Թիֆլիսի դումայի տնտես. մասնաժողովի նախագահ է ընտրվել ձայնաւոր Ն. Եւլիավան:

◆ Ա. Խատիսեանը մտադիր է դպրոցից դուրս կրթութիւն տարածող ընկերութեան մէջ մի շարք դասախօսութիւններ կարդալ քաղաքային ինքնավարութիւնների թէօրիայի և պրակտիկայի մասին:

◆ Յունվարի 19-ին կայացած դումայու-կան իրաւաբանական մասնաժողովի նիստում նախագահ ընտրվեց երդ.-հաւ. Պ. Մ. Դօլուխանով:

◆ Երկրորդ Պետական Դումայի նախկին անդամ Լօմտատիձէն հիւանդացել է այնպէս լուրջ, որ նրան տեղափոխել են բանտի հիւանդանոցը: Բժշկական քննութիւնը պարզել է, որ նա հիւանդ է թոքախտով:

◆ Ինչպէս հաղորդում են «Кавказъ» լրագրին, Լօնդօնի թանգարանը գնելու է Ե. Մեդվեդեէվից կովկասեան այն հին դրամները, որ նա ժողովել է տարիների ընթացքում:

◆ Երեք օր առաջ վերջացաւ «Свѣтъ» նաւթային ընկերութեան բանւորների գործադուլը:

◆ «Իլդուզի» ասելով, Կաղան քաղաքի ժանմէդական երիտասարդութիւնը վճռել է կազմակերպել մի խմբակ «Վերածնութիւն» անունով:

◆ «Մշակի» այսօրվայ համարի հետ ուղարկում ենք մեր բաժանորդների մի մասին ի նպաստ Թիւրքական Հայաստանի տառապեալ հայերի Հանգանակիչ Մասնաժողովի յայտարարութիւնը:

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Յունվարի 22-ին, երեկոյեան ժամը 10-ին, Բատարէյնի և Գօգօլէվսկի փողոցների անկիւնում գիշերուն ունեցող Ալէքսանդր Դարչիաշվիլուց երեք անյայտ անձեր խլել են 18 րուբլի փող, 25 րուբլանոց 2 ժամացոյցներ, արծաթէ գօտին և խնայողական գանձարանի տետրակը:

◆ Յունվարի 22-ին, գիշերվայ ժամը 11-ին, Նիկիտինի ցիրկում բռնել են կեղծ 3 րուբլանոց Թիֆլիսեցի Վասիլիյ Գագուայի ձեռքում: Սա բացատրել է, որ այդ կեղծ թղթադրամը նա ստացել է Վիկենտիյ Ժուկօվսկուց, որը նոյնպէս ձերբակալված է և երկուսն էլ յանձնված են 1-ին բաժնի հաշտարար դատաւորին:

ԲԱԳՈՒԻ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Երեխաների մահացութեան դէմ մաքառող Բագուի ընկերութիւնը փետրվարի 1-ից, Բազարնի և Բօնդարնի փողոցների անկիւնում, բանում է երեխաների ձրի հիւանդանոց: Միջոցների բացակայութեան պատճառով առայժմ կընդունվեն միայն երթևեկ հիւանդներ, իսկ հնար եղածին չափով կը հաստատվեն մահճակալներ մշտական հիւանդների համար: Հիւանդանոցի կառավարիչ լինելու է բժիշկ Լէյբզօն:

◆ Փետրվարի սկզբից «Бак. Эхо» լրագրի խմբագրութեան կառավարիչ է լինելու «Рѣчь» լրագրի աշխատակից Կօնստ. Պօնօմարեվը, որ երկու տարի առաջ խմբագրում էր «Бак. Эхо»-ն:

◆ Բագուցիներին յայտնի վերջերս մեռած Արտ. Բօղդ. Քարհանեանի յիշատակին հանգուցեալի որդի Ալէքսանդրը Բագուի հայոց կուլտուրական միութեան նուիրեց միանուագ նպաստ 10,000 րուբլի՝ Գիրք գիւղում երկդասեան շինական ուսումնարան բանալու համար, և ամեն տարի 1500-ական րուբլի՝ դպրոցի պահպանութեան համար: Դպրոցը կրելու է հանգուցեալի անունը:

◆ Բագուի նաւթարդիւնաբերող Դաւիթ Բ. Ավան-Իւզբաշեանը Բագուի հայոց կուլտուրական միութեանը նուիրեց մի հազար րուբլի՝ Խաչ. Աբովեանի «Վէրք Հայաստանի» գիրքը հրատարակելու համար:

◆ Արտակարգ պահպանութեան ամբողջ ժամանակամիջոցում արգելքի տակ դրված «Баку» և «Бакинскія Извѣстія» լրագիրները այսուհետև կը հրատարակվին իրանց իսկական անուններով:

◆ Պերեդկօվը միջնորդութիւն է յարուցել, որ թոյլատրվի հրատարակել Բագու քաղաքում մի օրաթերթ «Трудъ и Капиталъ» (Աշխատանք և Դրամագլուխ) անունով:

◆ Բագւում կազմակերպվում է ծնընդկաններին ապահովող ընկերութիւն, որի նպատակը կայանում է՝ 1) միացեալ կազմակերպութեամբ և հիմնադիրների փոխադարձ աջակցութեամբ ստեղծել անհամեմատ շահաւէտ պայմաններ ծննդկանների համար, 2) օգնութեան հասնել դրամական նուիրատուութիւններով ծննդկաններին կամ ում որ նրանք ցոյց կը տան, 3) ընկերութեան գործողութիւնների շրջանը Բագուի քաղաքապետութիւնն է:

◆ 1907 թւի ընթացքում Բալախանի-Սաբունչի հիւանդանոցից ընդամենը օգտվել են 64,926 կին և տղամարդ հիւանդներ:

(«Бак. Эхо» և «Касп.»)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Գանձակ, 19 յունվարի

Հոկտեմբերի 7-ին 1907 թ. Զանգեզուրից վերադառնալիս՝ Խօջալլի կայարանի և Ասկերանի պարիսպների միջև եղած ճանապարհի վրա կորցրել եմ մի զամբիւղ և մի չեմօդան՝ պաշտօնական դօկումենտներով և բժշկական գրքերով (ֆրանսերէն և անգլերէն), որպիսի իրերը՝ բացի ինձանից՝ ոչնչի չեն կարող հարկաւորվել:

Ինձ թւում է, որ այդ իրերը գտած պիտի ունենան շրջակայ հայ գիւղացիները:

Չեմօդանը գտնված և վերադարձված է ինձ, սակայն պակասում են նրա միջից բաւականաչափ իրեր:

Սրանով խնդրում եմ նրանց, որոնք տեղեկութիւն ունեն իմ կորցրած իրերի մասին, յայտնեն կամ իրերը ուղարկեն ինձ հետեւեալ հասցէով՝ Елисаветполь, Врачебное Отдѣленіе, доктору Ширманъ.

Իրերը իրանց մօտ ունեցողները կամ դրանց մասին ինձ տեղեկութիւն տուողները կը ստանան ինձանից 15—25 ր. պարգև, և բացի այդ՝ խոստանում եմ այդպիսիներին օրինական ոչ մի պատասխանատւութեան չենթարկել:

Բժիշկ Ա. Կ. Շիրման

—

Ղազախ, 19 յունվարի

«Մշակի» ներկայ տարվայ № 12-ում Սիւնեցի Լևոնը Թալիշ գիւղից հետեւեալ լուրն է տալիս. «Վախճանվել է մի բազմանդամ ընտանիքի հայր, որի դիակը չորրորդ օրն է տանը դրված, որովհետև եկեղեցին հոգևոր կառավարութեան կարգադրութեամբ փակված է. պատճառը կալապտուղն ու սրբադրամն է, որը ժամանակին չեն վճարել...». ապա աւելացնում է որ՝ «արիւնաթաթախ կօպէկներ էին գլլում չարատանջ գիւղացուց՝ տանելու, լցնելու անսիրտ կղերի անյագ որկորը, որ իրաւունք տայ մեռելը թաղելու»:

Ի՞նչ մեղաւոր է հոգևոր կառավարութիւնը, երբ մի հրէշ նրա անունը շահագործում է մութ և յետ ընկած անկիւններում, և ինչո՞ւ պ. Նամակագիրը քաշվում է այդօրինակ ճիւաղին օձիքից քաշել ու հրապարակի վրա կանգնեցնել:

Մի՞թէ կարելի է վախենալ բազմաթիւ վկաների հետ միասին դատարանի առաջ դէմ յանդիման կանգնելու մի մարդու երեսին, որը, եթէ իրօք գոյութիւն ունի, եկեղեցու ամենանուիրական սկզբունքներն է ոտնահարում: Մեր եկեղեցական օրէնքով իւրաքանչիւր նուիրատուութիւն հաստատված է հաւատացեալների կամքի վրա, և ինչո՞ւ թողնել անպատիժ այդ օրէնքը հրապարակով խախտողին:

Հաւատը և դրանից կախված նուիրատուութիւնը պէտք է ձեռք բերել կենդանի խօսքով, քարոզով, խրատ ու յորդորով և ոչ բռնութեամբ:

Եթէ պ. Նամակագիրը պաշտպան է հանդիսանում տառապեալ ժողովրդին և գրել է զուտ ճշմարտութիւնը, ապա թող բարեհաճի այդ աններելի յանցանքի հեղինակին հրապարակ հանել և մատնել դատաստանին. եթէ մեր տուած բարոյական պատիժը նրան չազդէ անգամ, ապա մենք շահված կը լինենք գէթ ուրիշներին զգուշացրած լինելով:

Գործակ. Ղազախի ա. մ.

Զաք. քահ. Ապրեսեան

—

Վերին-Ագուլիս, 16 յունվարի

Յովհաննէս Տէր-Կարապետեանի անուանակոչութեան առիթով իր տանը տեղի ունեցած խնջոյքում, Ս. Պետրոսեանի առաջարկութեամբ, հանգանակվեց 8 ր. 70 կ., օգուտ թիւրքահայ սովեալների: Նուիրատուներն են. Պ. Քեալեան, Յ. Տէր-Կարապետեան, Ս. Պետրոսեան, Ա. Զօհարեան, Ք. Քաջբերունի, Ս. Բուդուլեան—1-ական րուբլի: Խ. Ասլանեան, Ե. Խանդուլեան, Մ. Ազամիրզեան, Գ. Ստեփանեան, Ս. Եսայեան—50-ական կօպէկ: Ի. Ջանեան—20 կօպէկ:

Ցանկալի է, որ ապահովված դասը, տօների առիթով, կամ հէնց ամեն օր, երբ ինքը նստում է ճոխ սեղանի շուրջը և վայելում է զանազան տեսակ կերակուրներ, այդ րօպէին մտաբերի դժբաղդների այն բանակը, որին վիճակված է արիւն-քրտինքով՝ ստեղծելու կեանքի բոլոր քաղցրութիւնը, բայց վայելելու միայն դառնութիւնը:

Շաւարշ

—

Երևան, 14 յունվարի

Խնդրեմ տպագրել հետեւեալը ի գիտութիւն և ի միամտութիւն:

ա) Երևանցի պ. Յարութիւն Մահտեսի-Միքայէլեան Շամիրեանը յանձնեց ինձ երեսուն (30) րուբլի, ծննդեան տօներին քաղաքիս ս. Սարգիս աւագ եկեղեցու աղքատ ծխականներին բաժանելու:

Այդ գումարը յանձնեցի նոյն եկեղեցու երէցփոխ պ. Յովհաննէս Սողոմեանցին՝ կատարելու նուիրատուի ցանկութիւնը:

բ) Կարգադրել էի քաղաքիս եկեղեցիներում, ի նպաստ սովեալների, գանձանակ շրջեցնել ճրագալոյցի երեկոյեան: Գործակալի ձեռքով այդպիսի գանձանակադրամ ստացայ ս. Պետրոս-Պօղոս եկեղեցուց՝ 15 ր. 10 կ. և ս. Կաթուղիկէ եկեղեցուց՝ 13 ր. 80 կ., ընդամենը քսանևութ (28) րուբլի իննսուն (90) կօպէկ, որ փոխադրեցի Նոր-Բայազէտի գործակալ տ. Խորէն վարդապետի անունով, այնտեղի նպաստամատոյց մասնաժողովի տնօրէնութեանը յանձնելու:

Յուսիկ արքեպիսկոպոս

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

I

Թաւրիզ, 17 յունվարի

Եղբայրասպան կռիւը շարունակվեց ամսիս 13-ին և 14-ին:

14-ին Վեհափառ Հայրապետի անուանակոչութեան տօնի առիթով հոգեհանգիստ կատարվեց եկեղեցում: Հոգեհանգստից յետ հասարակութեան մի ստուար մասը բարձրացաւ առաջնորդարան թեմակալ հ. Կարապետի անուանակոչութիւնը շնորհաւորելու: Խօսակցութիւնը դառնալով օրվայ խնդրի շուրջը՝ պէտք զգացվեց եղբայրասպան կռւին վերջ տալու համար մեր հայրենակիցների մէջ հայ հասարակութեան միջնորդութիւնը կամ միջամտութիւնը առաջադրել պարսիկ ժողովրդին: Հայր թեմակալը ցանկացաւ հասարակութեան մի քանի երեւելիների հետ ուղղակի գնալ կռւի վայրը և տեղնուտեղն արգելք լինել անտեղի արիւնհեղութեան. բայց վերջը, նկատողութեան առնելով մի այդպիսի քայլի հաւանական վտանգաբերութիւնը ներկայ խառնակ կացութեան ժամին, յարմար դատվեց նամակով դիմել թէ անջումանին և թէ կառավարչապետի օգնականին: Անմիջապէս խմբագրվեց նամակը և երկու հոգու ձեռքով ի դիմաց առաջնորդարանի ուղարկվեց պալատ, ուր հաւաքված էին և անջումանի անդամները: Առաջնորդի այդ նամակը այնպիսի յուզիչ տպաւորութիւն էր թողել թէ կառավարչապետի օգնականի և թէ պալատում գտնվող պարսիկ հասարակութեան ներկայացուցիչների վրա, որ շատերը զգացվել ու արտասուել էին հայերի արած այդ եղբայրական և հայրենասիրական քայլի առիթով: Արքայազն իշխանը իր բանաւոր սրտանց շնորհակալութիւնը անելով առաջնորդի ներկայացուցիչներին՝ անմիջապէս գրաւոր պատասխանել էր, որ «իր մօտ այսօրվայ կայացած ժողովը հէնց հաշտութիւն առաջ բերելու առիթով է. եթէ, Տէրը մի արասցէ, ժողովը իր նպատակին չը հասնէ, այն ժամանակ կը դիմէ հայերի եղբայրական աջակցութեան»: Յիշեալ նամակների իսկական պատճէնները կուղարկվին խմբագրութեանդ: Եթէ չեմ սխալվում, հայերի այդ քայլը խորը տպաւորութիւն և ազդեցութիւն ունեցաւ մեր համերկրացիների վրա. այդ օրը հրացանաձգութիւնը և արիւնհեղութիւնը դադարեց: Մի քանի օր է, որ հաշտութեան մասին են խօսում: Այսօր մունետիկը շուկայում յայտարարում էր, որ ամենը գործի գնան, խանութները բացվեն, բայց ապարդիւն: Երկու կողմից սպանվածների և վիրաւորների հաւանական և մօտաւոր թիւը 100 են ասում: Ինչպէս նախընթաց նամակով էլ յայտնել եմ, այս կռիւները միապետականների և սահմանադրականների միջև տեղի ունեցան: Պէտք է ասած, որ միապետականների պարագլուխ Միր-Հաշիմի կողմն է առայժմ յաղթութիւնը: Գործադիր իշխանութեան ղեկը դարձեալ յանձնված է կառավարութեան. խօսվում է, որ անջումանը առայժմ դադրի նիստեր ունենալուց, մինչև որ երկրի կացութիւնը շատ ու քիչ բարեկարգվի և սահմանագծի վիճելի խնդիրը կարգադրվի: Եթէ իսկապէս և անկեղծօրէն այդպիսի մի որոշում կայացած լինի, որ իշխանութիւնը կամ գործադիր վարչութիւնը անցնէ կառավարութեան ձեռքը, այն ժամանակ գուցէ ներկայ անիշխանութիւնը հեռզհետէ վերանայ: Պարսկական շարժումները անժամանակ ծաղկած ծառի նմանեցին, որի անպտուղ լինելուն կասկած չը կայ...

II

Պարզ է, որ երկրի խառնակ դրութիւնը առիթ է տալիս՝ ինչպէս ամենուրեք, նոյնպէս և այստեղ շահատախնդիրների և հասարակութեան տականքի երևան գալուն: Թուրք թաղերում այդպիսիների սխրագործութիւնները վաղուց են արմատ բռնել: Հայ թաղերում էլ մասնակի դէպքեր առաջները պատահեցին, որոնք՝ պարզ էր՝ հայերի կողմից զիջողաբար ընդունվեցին: Բայց անցեալ գիշեր մի քանի լօթիներ ժամը երեկոյեան 5—6-ին հայոց թաղերում հրացանաձգութեամբ հասարակութեան հանգիստը վրդովեցին, իսկ երէկ օրը ցերեկով հայոց թաղում մի մագազինում երեք հայերի կողոպտեցին տանելով դրամ, ժամացոյցներ և նոյնիսկ տարեհանակներ: Շարժումների սկզբից ի վեր առաջնորդարանի կողմից զգուշացված լինելով հայ հասարակութիւնը, որ նման դէպքերում խիստ խոհեմ լինի և առիթ չը տայ բաղդուութիւնների, պէտք է ասած, որ հայերը կէտ առ կէտ խոնարհվել են այդ պատուէրի առաջ՝ միշտ զիջողաբար վերաբերվելով դէպի իրանց հայրենակիցների պատահական սխալանքները և դրա գլխաւոր և ամենախոշոր ապացոյցը հէնց այն էր, որ երէկ հայոց թաղի կենտրոնում մի քանի զինված հայեր տեղի տուին երկու շահատախնդիրների իրանց կատարեալ զինաթափութեամբ: Այդ երկու սրիկաները՝ չը բաւականանալով դրանով՝ երկու սէիդ ընկերներով դարձեալ վերադառնում են հայոց թաղը, շարունակելով հայոց թաղերում կողոպտել թէ թուրքերի և թէ հայերի և հրացանաձգութեամբ ահաբեկելով ամբողջ հայոց Ղալա թաղը: Հայ հասարակութեան համբերութեան բաժակը լցվեց և խուռն բազմութիւն խուժեց առաջնորդարան՝ պահանջելով առաջնորդից միջոցներ ձեռք առնել հայերի կեանքի և գոյքի ապահովութեան համար: Առաջնորդը իսկոյն նամակով դիմեց կառավարչապետի օգնականին, զգուշացնելով միաժամանակ, որ եթէ անմիջապէս միջոցներ ձեռք չառնվեն հայ թաղերից դուրս քշելու այդ խառնակիչներին՝ իրանց արժանաւոր պատիժը տալով հանդերձ, ինքն այլևս անկարող կը լինի հայ հասարակութեան զայրոյթի յորդացման առաջը պատուարել, որովհետև սա առաջին կամ երկրորդ դէպքերը չեն և հաւանականաբար վերջիններն էլ չեն կարող լինել: Մի խումբ ռուսահպատակներ էլ ներկայացան ռուսաց հիւպատոս Պ. Պախիտօնովին, իրերի դրութիւնը ներկայացրին և խնդրեցին ապահովութիւն իրանց կեանքի և գոյքի: Այսօր լսում ենք, որ կառավարութիւնը հետամուտ է բռնելու այդ սրիկաներին: Թէ ինչ նպատակ է առաջնորդում դրանց քայլերին, արդեօք պարզ շանտաժ է թէ՞ պրօվօկացիա կամ մի ուրիշ բան,—դա դեռ ևս յայտնի չէ: Այսօր առաջնորդին ներկայացան երկու ազդեցիկ պարսիկներ, որոնցից մէկը համարվում է յեղափոխական կուսակցութեան պարագլուխ, նախ իրանց շնորհակալութիւնը յայտնեցին առաջնորդի յայտնի նամակի առիթով միջնորդութեան մասին և ապա երէկվայ դէպքերի առիթով իրանց ցաւակցութիւնը յայտնեցին, միաժամանակ հաւատացնելով որ կառավարութիւնը պիտի հետամուտ բռնելու այդ շահատախնդիրներին և առաջնորդարանի գիտութեամբ հարկ եղած պատիժը տայ, որպէսզի երկու համերկրացի ազգերի միջև հաստատուն խաղաղութեան վտանգման ոչ մի կասկածելի նշոյլ երևան չը գայ: Ի նկատի ունենալով Պարսկաստանի ներկայ ճգնաժամային կացութիւնը, մենք ևս խորհուրդ կը տայինք մեր ազգակիցներին, որ միշտ զիջող լինեն դէպի մեր թուրք հայրենակիցները և աշխատեն ոչ մի անզգոյշ քայլ չանել, որովհետև մենք գործ ունենք մեզնից աւելի տգէտ և աւելի ֆանատիկ մի ժողովրդի հետ: Գործի, դրութեան լրջութիւնը աւելի մեզ է յայտնի, քան նրանց: Մենք, որպէս աւելի հասկացող կամ մեծ եղբայրներ, պիտի ներողամտաբար վերաբերվենք դէպի մեր տգէտ և փոքր եղբայրների պակասութիւնները, սխալները: Չէ՞ որ մենք նոյն երկրի զաւակներն ենք. և ինչպէս որ դարեր ապրել ենք միասին, այդպէս էլ դարեր և յաւիտեան պիտի ապրենք միասին. հետևաբար խաղաղութեան, համբերատարութեան և եղբայրութեան նշանաբանը պիտի լինի դրոշմված մեր միութեան դրօշակի վրա:

Իրօ

ԴԷՊՔԵՐԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆՈՒՄ

Մարաղա, 30 դեկտեմբերի

Առաւօտեան ժամը 3-ն էր, որ ժամկոչը արթնացրեց մեզ և յայտնեց, թէ 14 հոգի քիւրդեր լցվել են եկեղեցու բակը և թագստի տեղ են ուզում:

Սարսափը տիրեց մեզ. չը լինի՞ թէ քաղաքը պաշարվել է և կամ քիւրդերը թափվել են քաղաք. այս հարցերով էի զբաղված, երբ հանգստացրեց մեզ ասելով, որ մօտիկ Բինաբ գիւղաքաղաքի թութուն ծախող քիւրդերն են, որոնք փախել և ապաստանել են այստեղ:

Հագնվեցինք դուրս եկանք քիւրդերի մօտ. դրանց առաջին խնդիրքն այն եղաւ, որ իրանց մի թաղուն և տաք տեղ տանք հանգստանալու համար, որովհետև 3 օր է որ չեն քնել. խեղճերը բոլորովին կողոպտվել էին. որի դաշոյնն էին խլել և դատարկ պատեանն էր մնում, որի գլխի ապօրոշն էին բացել և դատարկ թասակն էր մնում, որի կօշիկներն էին խլել և այդ երկար ճանապարհը ոտաբոբիկ ձիւնի վրա քայլելով էր եկել:

Քիւրդերի առաջնորդը պատմեց մեզ, որ Բինաբի թուրք հասարակութիւնը յարձակվել է իրանց խանութների վրա, ապրանքը թալանել և իրանց էլ կամեցել է սպանել, բայց իրանք փախել և ապաստանել են Սէյֆուլամա կրօնաւորի տունը. խուժանը Սէյֆուլամայից պահանջել է նրանց, բայց Սէյֆուլաման այսօր-էգուցի գցելով իրանց փախցրել է Մարաղա, և իրանք ուրիշ ապահով տեղ չունենալով ապաստանել են հայոց եկեղեցու բակը:

Առաւօտեան լուր տարածվեց, թէ հայոց եկեղեցու բակում քիւրդերը բաստ են մտել: Անջումանը անմիջապէս մարդ ուղարկեց քիւրդերի մօտ, որ գան անջումանխանա: Քիւրդերը նախ չէին վստահանում գնալ, բայց տեսնելով որ ուրիշ ճար չունեն՝ ակամայ գնացին: Երկար բարակ խօսելուց յետոյ անջումանը որոշեց, որ սրանք էլ գնան Մարաղայում եղած քիւրդ վաճառականների մօտ մնան:

Անջումանխանի ծառայ սէիդները բաւական չաղ որս ունեն. ամեն մի ժամ գնում դուրս, քիւրդերին լուր են բերում, «թէ այսինչ լօթին ժողովրդին հաւաքել էր գլխին և յորդորում էր, որ գան ձեզ պահանջեն ու սպանեն. իսկ ես կանչեցի այդ լօթուն մի փլաւի փող տուի, որ ձայնը կտրի ու հեռանայ», և ահա պատմող քիւրդը պարտաւորվում է վերադարձնել սէիդին՝ երևակայական լօթուն տուած փողը. չէ՞ որ իրանց կեանքը պահպանելու համար է չարչարվում աղա և միևնոյն ժամանակ ծառայ սէյիդը. և այսպէս անում են ոչ թէ օրը մի անգամ, այլ անջումանխանում որքան ծառայ կայ, քիւրդերն էլ օրական այնքան փլաւի փող են տալիս:

Եթէ դրութիւնը այսպէս շարունակվի, ով գիտէ որպիսի եղեռնական մահով պիտի սպանվեն խեղճերը:

Ամանոր

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թ Ի Ի Ր Ք Ի Ա

Ըմբոստացում պալատական զօրքերի շարքում.—Կ. Պօլսից հաղորդում են, թէ վերջերս Եըլդըզում զինուորական ըմբոստացման դէպքեր են տեղի ունեցել, որոնց հետևանքով պալատական 33 զինուոր և 4 օֆիցեր մահուան շղթենաւով ուղարկվել են Սկիւտ, ուր ըմբոստների պալատական համազգեստները հանելով հագցրել են նրանց րէդիֆ զինուորների համազգեստներ: Ստացված յետագայ տեղեկութիւններից երևում է, որ ըմբոստացման այդ դէպքը կապ ունի այն թակարդի հետ, որ սարքված է եղել Աբդիւլ-Համիդի երկրորդ քարտուղար Իզզէթ փաշայի կեանքի դէմ: Այդ թակարդը, որ ի դերև ելաւ, արդիւնք է համարվում պալատական ինտրիգների: Մահափորձի անաջողութիւնը վերագրվում է այն բանին, որ ալպանացի զինուորները պաշտպան են հանդիսացել Իզզէթ փաշային:

Ժօրխին Ճեռում շեռհված.—Կ. Պօլսից ստացված վերջին տեղեկութիւններից երև-

ռում է, թէ սուլթանը ներում է շնորհել բելգիացի Ժօրիսին, այդպիսով նպատակ ունենալով վերջ տալ այն քաղաքական կնճռոտութիւններին, որոնք այդ խնդրի առիթով ծագել էին բելգիական և թիւրքական կառավարութիւնների մէջ։

Ինչպէս յայտնի է, Ժօրիսն այն անձն է, որ 1905 թ. յուլիսի 2-ին սուլթան Համիդի դէմ սարքված, բայց անաջող հետևանք ունեցող մահափորձին ակտիվ մասնակցութիւն ցոյց տուեց։ Ժօրիսը ձերբակալվեց ու մահվան դատապարտվեց, բայց բելգիական կառավարութիւնը, կապիտուլասիօնների տրամադրութեան հիման վրա, պահանջեց, որ ամբաստանված Ժօրիսն իրան յանձնվի՝ բելգիական օրէնքների համաձայն դատվելու համար։ Սուլթանն այն ժամանակ չը զիջեց բելգիական պահանջի առաջ, բայց այժմ, զանազան պատճառներից դրդված, ստիպվեց ներել Ժօրիսին։

Ա Ն Գ Լ Ի Ա

Էդուարդ VII-ի գահական ճառը.—Պարլամէնտի բացման ժամանակ թագաւորի արտասանած գահական ճառի մէջ մատնացոյց է արվում, որ յարաբերութիւնները դէպի օտար պետութիւնները շարունակում են բարեկամական մնալ։ Այսպէս գահական ճառն ասում է. «Իմ կառավարութիւնը, զինուորված անկեղծ ցանկութեամբ՝ փոխադարձ համաձայնութեամբ լուծել Մեծ-Բրիտանիայի և Ռուսաստանի շահերը շօշափող մի քանի հարցեր, համաձայնութիւն կայացրեց ռուս կառավարութեան հետ, որ վերաբերում է երկու պետութիւնների շահերին Պարսկաստանում, Աւղանստանում և Թիբէթում։ Այդ բանը հնարաւորութիւն տուեց երկու կառավարութիւններին էլ, հակառակ Պարսկաստանի վերաբերմունքին, անցկացնել այնտեղ խաղաղ քաղաքականութիւն։ Իմ կառավարութիւնը միացաւ Ֆրանսիայի, Գերմանիայի և Ռուսաստանի հետ այն դաշնագրի մէջ, որ վերաբերում է Նորվէգիայի անկախութեան ապահովութեանը»։

Կանանց ազատամիտ դաշնակցութիւնը մի մեծ ցոյց սարքեց Լօնդօնի «Queens Hall»-ում ի նպաստ կանանց ընտրողական իրաւունքի։ Անհագին դահլիճը լցրել էին հազարաւոր կանայք, որոնք եկել էին ապացուցանելու, որ կանանց ընտրողական իրաւունքը միմիայն մի քանիսի նշանաբան չէ։

Միաձայն ընդունվեց այն որոշումը, որով խնդրում են առաջին մինիստրից ընդունել ազատամիտ կանանց պատգամաւորութիւնը։ Որոշման մէջ այն համոզմունքն է յայտնված, որ Կէմպէլ-Բաններմանը, որը յաճախակի իր համակրութիւնն է ցոյց տուեց կանանց շարժման նրանց այն անձնուէր աշխատանքի համար, որ նրանք կատարել են ի նպաստ ազատամիտ կուսակցութեան, նախաձեռնող կը դառնայ նրանց իրաւունքների հաւասարութեան հէնց ներկայ օրէնսդրական շրջանում, որովհետև դժուար է սպասել ապագայ ընտրութիւններից պարլամենտի աւելի ազատամիտ կազմ, քան ինչ որ կայ ներկայումս։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՑԱՅՏՆՈՒՄ Է

Մոսկվա, մեր թղթակից Ոսկու-Ջօնին.—Դժբաղդաբար անկարող ենք տպել Ս. Շահազիզի մահվան առիթով ստացված ցաւակցական բազմաթիւ հեռագիրները, տեղի սղութեան պատճառով։

Մօզդօկ, Մինորին.—Մօզդօկի հայոց եկեղեցական-ծխական հոգաբարձութիւնը, զրպարտութիւն համարելով ձեր գրածները՝ «Մշակի» անցեալ տարվայ № 181-ի մէջ՝ և իրան անպատուող, խնդրում է մեզ յայտնել ձեր իսկական ազգանունը, որպէսզի կարողանայ դատի ենթարկել ձեզ։ Մենք ձեզ ենք թողնում յայտնել հոգաբարձութեան ձեր իսկական անունը և ազգանունը։

Գիւղական ուսուցիչներ Ա. Տ.-Հ.-ին եւ Մ. Ղ.-ին.—Ձեր թղթակցութիւնները կը տպենք ուրախութեամբ, բայց գրեցէք համառօտ և բոլորովին օբեկտիվ։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 թ.

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ ԵՆ

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։

Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ Ե. Կ. ԽՕԴՆԵՎԱ—9½—2 ժ. ատամի հիւ.

Ջ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։

Մ. Գ. ՃԻԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց ծաղկահատ.։

Կ. Ի. ԳՋԷԼԻԵՎ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի։

Ա. Գ. ԿԱՐԱԳԵՏԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.։

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Ի. ՇՉԵՐԲԻՆԱ—1½—2 ժ. մանկաբարձութեան։

Գ. Յ. ԳՈՒՐԳԷՆՕՎ—11—12 ժ. կանանց և մանկաբարձութեան։

ՆԵՐԿՈՆՆԵՐԸ

Ա. Յ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ—6—7 ժ. վիրաբուժ., վեներական, միզասեռ և մորթու հ.

Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

Մի ԱՂՔԱՏ ԸՆՏԱՆԻՔ խնդրում է բարերար մարդկանց՝ օգնել։ Հասցէն՝ Петхаинская ул., Поклонный пер., 5 уч., д. Хачатурова, № 10.

3—3

Տղամարդկանց զգեստների մեր յատուկ կտորները, իրանց լաւ յատկութեան համար, ռուսական և արտասահմանեան ցուցահանդէսներում արժանացան մեդալների։ Նրանց գերազանցութիւնը կայանում է հետևեալ յատկութիւնների մէջ. շատ դիմացկուն, գործնական, ճաշակով և գեղեցիկ։ Պատուէրատուներին իւրաքանչիւր արշինը ուղարկվում է գործարանային գնով.

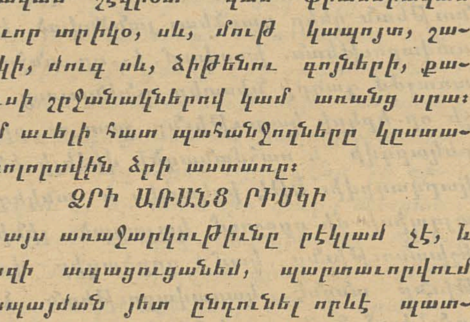

4 ր. 50 կ., լաւ տեսակը՝ 5 ր. 25 կ., 6 ր. 25 կ., 10 ր., 14-ով գործարանը ուղարկում է վերադիր վճարով 4½ արշ. կտոր ամբողջ կօստիւմացուի համար.—անգլիական շէվիօտ կամ ֆրանսիական գունաւոր տրիկօ, սև, մութ կապոյտ, շագանակի, մուգ սև, ձիթենու գոյների, քառակուսի շրջանակներով կամ առանց սրա։ 3 կամ աւելի հատ պահանջողները կըստանան բոլորովին ձրի աստառը։

ՋՐԻ ԱՌԱՆՑ ՐԻՍԿԻ

Իմ այս առաջարկութիւնը բէկլամ չէ, և որպէսզի ապացուցանեմ, պարտաւորվում եմ անպայման յետ ընդունել որևէ պատճառով դուր չեկած կտորը և վերադարձնել փողերը ամբողջովին։ Պահանջները խնդրում եմ հասցէագրել՝ Въ главную контору фабрики шерстяныхъ издѣлій Зигмунтъ Розенталъ г. Лодзь.

9—3

„ԱՐԱՐԱՏ“

Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱԹՈՌԻ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ԱՄՍԱԳԻՐ

1908 թւին

Կը հրատարակվի պաշտօնական—կրօնական եկեղեցական եւ մանկավարժական—գրական—բանասիրական բաժիններով։

Բացի մեր հին աշխատակիցներից այս տարվայ ընթացքում «Արարատի» առաջադիմութեան անմիջապէս կը մասնակցեն Մ. Աթոռի կարող միաբաններն ու ճեմարանի ուսուցչական խումբը իր ստուար մասով։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է { Ռուսաստանում 4 ր. Արտասահմ. 5 ր.

Այն բաժանորդները, որոնք կարող են մեր թերթն անմիջապէս պօստից ստանալ, թող հաճեն յայտնել իրանց հասցէները։

Մեր հասցէն՝ Св. Эчміадзинъ, Типографическому Комитету.

Արտասահմանի համար՝ Rédaction de la Revue „Ararat“. Etchmiadzine (Caucase).

3—3

ՀԱՐԿԱՒՈՐ ԵՆ

միջնակարգ դպրոցներ աւարտած, կամ ցենզ ունեցող

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ

Տրվում է բնակարան, ծառայ. ռոճիկ՝ ամիսը 35 րուբլուց մինչև 40 րուբլի։

Խնդիրները ուղղել Բ. Հ. Կ. Մ. Կրթական Մասնաճիւղին, Բագու, гостинница „Грандъ Отель“, на Парапетѣ.

6—4

Մինչև փետրվարի 10-ը

Լոյս կը տեսնի

ՊՌՕՇԵԱՆ ԵՒ ՆՐԱ ԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԱՐԺԷՔԸ

ընդարձակ ուսումնասիրութիւնը։

Դիմել՝ Нахичевань н./Д. Духовная Семинарія. А. Теръ-Арутюнянцу.

6—2

Յովհ. Յակոբեանի

ՍՂԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐԻ

համար գրվել ցանկացողների ընդունելութիւնը շարունակվում է։ Ծրագիրը և պլանը արվում է դասընթացքներում երեկոյեան ժամը 4—7։ Գանօվսկայա փող. № 7։

(Հ. ու. Կ.) 3—2

ԲԺԻՇԿ

Մելիք-Էյնաթեան

Վեներական, միզասեռական և մորթու հիւանդութիւններ

Ընդունելութիւն { 9—10 առաւօտ. 5—7 երեկ.

Կսենիեվսկայա փող. № 6, Վեացէլ հիւրանոցի մօտ։

(Ե. Հ. Շ.) 30—10

ԲԺԻՇԿ

Գ. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

Ներքին եւ երեխայոց, առանձնապէս ստամոքսի եւ աղիքների հիւանդութիւններ։

Ընդունելութիւն ամեն օր { 12—1 ժ. առաւօտեան 5—7 ժ. երեկոյեան

Միքայէլեան փողոց տ. Ճավճավաձէի № 36.

(ա.օ.) 100—94

ԲԺԻՇԿ

Ա. Մխիթարեանց

Ընդունում է հիւանդներին. մասնագիտութիւն՝ սիֆիլիս, միզային, վեներական և մորթու հիւանդութիւններ. առաւօտեան 12—2 ժ., երեկ. 5—7 ժ., Սօլօլակ, Բեհբութեան փողոց № 33։

(ա. օ.) 100—94

ԹԻՖԼԻՍԻ ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹ.

ՋՈՒԼՀԱԿԱՆՈՑԸ

Ընդունում է աշակերտներ։

Ուսման վճարն է ամբողջ դասընթացքների համար տասն րուբլի։

Գրիբօեդօվսկայա, տուն Իզմիրեանցի № 24, առաւօտ. 10 ժամից մինչև 2-ը։

10—7

Երևանի Նահանգի բժշկական վարչութիւնը հրաւիրում է

ՄԻ ԲԺԻՇԿ

ստանձնելու Նախիջևանի գաւառի երկրորդ մասի գիւղական բժշկի պաշտօնը Ջահանաբ (Ցղնա) գիւղում, Վերին-Ագուլիսի մօտ։ Գիւղական բժշկի պարտականութիւններն են. կառավարել հիւանդանոցը վեց մահճակալով, ամբուլատորիայով (երթևեկ հիւանդների համար) և ֆելդշերական պունկտով։ Ռոճիկը տարեկան 1610 րուբլի, բացի ճանապարհածախսից, որ վճարվելու է առանձին։

(23, 26) 2—2

Մի հայ ընտանիքում տրվում է մի սենեակ ճաշով կամ առանց ճաշի, չափաւոր պայմաններով։ Հասցէն՝ Վելիամինօվսկայա № 24.

5—4

Ժողովրդական դպրոց

Տ. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

(Տարրական դպրոցի ծրագրով)

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՕՊԷԿ

Դիմել՝ Թիֆլիս, «Գուտտենբերգ» գրավաճառանոցը, կամ հեղինակին՝ Բագու, Милютинская, 4.

5—5

Պահանջեցէք ամեն տեղ „ՕԴՕԲՐԻՆ“

Միայն ՄԻԽԱՅԻԼ ԼԵԲԵԴԵՎԻ

„Этикетъ утвержденъ прав.“ մակագրութիւնով

Գլխաւոր պահեստատեղին դեղագործական ապրանքների վաճառման Կովկասեան ընկերութեան մէջ—Թիֆլիս, Բագու, Բաթում։

(10, 20 30) 50—43

Ստ. Լիսիցեան, Յովհ. Թումանեան եւ Լ. Շանթ

Հայերէնի դասագիրք

— ԼՈՒՍԱԲԵՐ —

Այբբենարան և առաջին ընթերցարան.

Կովկասեան ուսումնարանական հոգաբարձուի կողմից ընդունված է իբրև դասագիրք տարրական և միջնակարգ դպրոցների համար։

ԳԻՆՆ Է 30 ԿՕՊԷԿ

Դպրոցներին և գրավաճառներին 20% զեղջ։ Կազմողներին դիմել՝ Тифлисъ, Бебутовская 25.

(3 մ.) 5—5

ԼՈՅՍ ԷՆ ՏԵՍԵԼ

Փոխադրութեամբ ԱՐ. ՍՊԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ, յարմարեցրած հայոց վեցամեայ դպրոցների ծրագրին

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ԼԻԱԿԱՏԱՐ →ԴԱՍԸՆԹԱՑ←

Մօսկվայի ուսուցիչների

1) Թուաբանական խնդիրներ եւ օրինակներ. առաջին տ. առանձին գրքոյկով գինն է 12 կ.
2) » » » » » Պրակ Ա. I. և II. տ. միասին գ. տպագ. 30 կ.
3) » » » » » Պրակ Բ. III տ. բ. տպագ. 30 կ.
4) » » » » » Պրակ Գ. IV տ. (I դաս.) բ. տպագ. 80 կ.

Շապօշնիկօվի և Վալցօվի

5) Թուաբանական խնդիրներ եւ օրինակներ պրակ Դ. V տարի. (II դաս) կոտորակների կանոններով և խնդիրները լուծելու բացատրութիւններով, գինն է 40 կ.
6) Թուաբանական խնդիրներ եւ օրինակներ պր. Ե. VI տ. (III դաս.)։ Համեմատութիւններ և երից կանոններ, կանոններով և խնդիրները լուծելու բացատրութեամբ։ 50 կ.
7) Ձեռնարկ թուաբանութեան հայոց դպրոցների համար (ըստ Կիսելևի) 50 կ.

Գումարով գնողներին 20%

Դիմել՝ Թիֆլիս, Абасъ-Абадская площадь, Аршаку Спарапетяну և կամ Թիֆլիսի «Գուտտենբերգ» գրավաճառանոցին, կենտրոնական և «Փարոս» գրախանութներին։

(օ. մ.) 5—3

Ի. Ե. ՓԻԹՕՅԵՎ ԵՒ ԸՆԿ.

Նաւթարդիւնաբերական և առևտրական ընկերութեան

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ,

որի կանոնադրութիւնը 1906 թ. դեկտ. 30-ին բարձրագոյնս հաստատվեց, սրանով տեղեկացնում է, որ 1907 թ. դեկտ. 30-ի բաժնետէրերի առաջին ընդհանուր ժողովի որոշման համաձայն ընկերութեան հաստատութիւնը տեղի ունեցաւ և այս 1908 թ. յունվարի 1-ից նա բացել է իր գործողութիւնները։ Այս ընդհանուր ժողովում ընտրվեցին.

ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱՏԵՍՈՒՉՆԵՐ՝ Կօնստանդին Եգօրօվիչ Փիթօյեվ, Մարկ Իսաևվիչ Դօլուխանօվ, Դաւիթ Զօսիչ Խարազօվ, Դաւիթ Բօգդանօվիչ Ալան-Իւզբաշեան և Եւգինէ Ստեփանօվիչ Տէրեան։

ՆՐԱՆՑ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐ՝ Իվան Ալէքսանդրօվիչ Մանթաշեվ, Գեօրգի Միխայլօվիչ Արարատսկի և Միխայիլ Ստանիսլավօվիչ Մարկս։

Ընկերութեան դրամագլուխը որոշած է 3,000,000 րուբլի, որ բաժանված է 12,000 բաժնետէրերի՝ իւրաքանչիւրը 250 ր.։

Ընկերութեան վարչութիւնը գտնվում է Թիֆլիսում։

Ի նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ ընկերութիւնը այս 1908 թ. յունվարի 1-ից ընդունել է «Ա. Ե. Փիթօյեվ և ընկ.» Առևտրական տան բոլոր ստացուածքները, գոյքերը և այլն, ուստի Վարչութիւնը խնդրում է այն բոլոր ֆիրմաներին, հաստատութիւններին և նրանց, որոնք գործերով կապված էին առևտրական տան հետ, այսուհետև դիմել ընկերութեան։

1—1

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

«ՄԵՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻԹԻՄ»—„MESSAGERIES MARITIMES“

Քարանցիկը վերցված է

28-ին յունվարի (10-ին փետրվարի ըստ ն. տ.) մեկնելու է Բաթումից, երեկոյեան ժամը 4-ին, „Danube“ շոգենաւը, հանդիպելով Տրապիզոն, Սամսօն, Կ. Պօլիս, Դարդանէլ, Զմիւռնիա, Պիրէյ, Մարսէյլ, Հավր և Լօնդօն։

Ուղղակի ճաղորդակցութեան տոմսակներ՝ մինչեւ Պարիզ, Նիւ-Եօրք եւ Շանխայ (Չինաստանում), Հեռաւոր Արեւելք գնացողների համար, կարելի է ստանալ Թիֆլիսում պակասեցրած գներով։

Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւնների համար դիմել՝ ընկերութեան Թիֆլիսի գործակալ պ. Վ. Յակոբեանին, Նախկին Արծրունու գալերէյում թիւ 127 գրասենեակը, հեռախօս՝ թիւ 608։ Գրասենեակը բաց է՝ 10—2 ժամը ցերեկվայ և 5—7-ը երեկոյեան ամենայն օր, բացի կիրակի օրերից։

(Հ.) 1—1

„ЭКОНОМІЯ“

Исполняетъ срочно, аккуратно и чисто, по возможно дешево слѣдующія работы: всевозможныя типографскія, съ самыхъ крупныхъ и до самыхъ мелкихъ заказовъ, печатаніе большихъ журналовъ книгъ, газетъ, брошюръ, афишъ, объявленій, визитныхъ карточекъ и т. п.

ЭЛЕКТРО-ПЕЧАТНЯ

А. МУГДУСІАКОПОВА съ С-МИ

въ Тифлисѣ, Большая Ванская ул., д. Семинаріи № 3—5.

Принимаются также заказы на ПЕРЕПЛЕТНЫЯ и ЛИНОВАЛЬНЫЯ РАБОТЫ.

Заказы принимаются тамъ же, въ конторѣ типографіи, съ 8 час. утра до 8 час. вечера.

Иногороднихъ заказчиковъ прошу адресовать заказы: Тифлисъ, Типографія „ЭКОНОМІЯ“ Ав. Мугдусіакопова съ С-ми.

Продолжается подписка на 1908 г. на

XIII г. **ЗЕМЛЕДѢЛЕЦЪ** XIII г.

ЕЖЕМѢСЯЧНЫЙ ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЙ

СЕЛЬСКО-ХОЗЯЙСТВЕННЫЙ ЖУРНАЛЪ

съ отдѣломъ

школьное хозяйство.

Редакторъ-издатель Ав. А. Калантаръ.

Въ теченіе 1908 года „ЗЕМЛЕДѢЛЕЦЪ“ дастъ:

1) 12 Книжекъ журнала,

2) 3 Отдѣльныхъ руководства по сельскому хозяйству изъ серіи „Библіотека Земледѣльца“:

I. Общедоступное руководство по сельско-хозяйственному птицеводству. II. Устройство простѣйшихъ теплицъ. П. И. Каменоградскій. III. Сельско-хозяйственныя орудія и машины для мелкаго хозяйства. Д. Д. Арцыбашевъ.

3) Коллекцію сѣмянъ сельско-хозяйственныхъ растеній.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА

2 р. за годъ. 1 р. за полгода } Съ доставкой и пересылкой
За границу 2 р. 50 коп.

Разсрочка допускается: 1 р. при подпискѣ и 1 р. къ 15 апрѣля.

За наложенный платежъ 25 коп.

УЧЕНЫМИ КОМИТЕТАМИ: 1) б. Министерства Земледѣлія и Гос. Имущ. „Земледѣлецъ“ допущенъ въ подвѣдомственныя Министерству с.-хоз. уч. завед.; 2) Народнаго Просвѣщенія допущенъ къ выпискѣ въ учительскія библіотеки низшихъ учебн. завед. въ безпл. народн. читальни и библіотеки; 3) Свят. Синода—допущенъ для чтенія въ церковно-приходскихъ школахъ; 4) Главн. Штабомъ рекомендованъ для чтенія въ войскахъ; 5) Попечительствами о народной трезвости принятъ для выписки въ чайныя.

На сел.-хозяйственныхъ выставкахъ удостоенъ высшихъ наградъ.

„Земледѣлецъ“ За предшествующіе годы высылается по 1 р. 25 к. годъ (безъ приложеній) съ пересылкой, за исключ. 1899 г., который распроданъ.

Контора „Земледѣльца“ беретъ на себя исполненіе порученій по выпискѣ всякихъ книгъ.

ПОДПИСКУ АДРЕСОВАТЬ: въ контору журнала „Земледѣлецъ“, С.-Петербургъ, Гороховая, 32.

6—5

Электропечатня «ЭКОНОМІЯ» Авакъ Мугдусіакоповъ съ С-ми. Большая Ванская у. д. Семинаріи № 3.